

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-177-0-10>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ПРОТИДІЇ НАРКОМАНІЇ

Малімон В. І.

*кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Для того, щоб розглянути зарубіжний досвід боротьби з наркоманією, найперше слід звернутися до історичних фактів. Так, досвід вживання людьми наркотичних речовин вимірюється тисячоліттями. На початку воно було пов'язане з релігійними та побутовими звичаями. Щодо масового вживання наркотиків, то в Європі воно почалось у XIX столітті і пов'язане із синтезом лізергінової кислоти (ЛСД-25). З розвитком технічного прогресу та початком лабораторного виробництва алкалоїдів опіуму і кокаїну наркоманія отримала нове вимірювання – масовість та епідемічне розповсюдження, перейшовши із проблеми однієї особистості в соціальну. Фактично до середини XIX століття споживання наркотиків не визнавалося державами і суспільством як одна із форм прояву девіацій в поведінці людини, що наркотики згубно впливають на людину, призводять до ряду патологічних змін функцій і систем організму. З врахуванням швидких темпів розвитку наркобізнесу та його стрімкого поширення приходить розуміння того, що самостійно жодна з країн не в змозі успішно вирішувати проблемні питання попередження та подолання наркоманії. Це спонукало міжнародну спільноту до створення механізмів глобального контролю, застосування яких надало б змогу обмежити доступ до наркотиків. Перший етап у міжнародно-правовому врегулюванні розпочався із проведення Шанхайської опіумної комісії у 1909 р., а вже за три роки потому у Гаазі відбулася Міжнародна конференція з опіуму, на якій було вироблено першу в світі Конвенцію про наркотики – Міжнародну конвенцію з опіуму [1, с. 83].

Наркоманія у сучасних умовах набула статусу проблеми світового масштабу, що обумовлює необхідність пошуку та розробки нових методів, програм, способів попередження та подолання цього виду

залежності. Однією із необхідних складових вирішення питання наркоманії є формування єдиної, загальнодержавної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів. З метою удосконалення вітчизняної системи попередження та боротьби з наркоманією як соціальним явищем доцільним вбачається вивчення досвіду іноземних країн [3].

У Європі заходи щодо подолання наркотизму здійснюються під егідою ООН, Комісією з наркотичних засобів Економічної й Соціальної ради ООН, Міжнародним комітетом з контролю за наркотиками ООН та іншими міжнародними організаціями.

Кожна держава вибирає власний шлях протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів з урахуванням історичних, соціально-культурних, економічних факторів, а також вимог ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів. А за нормами міжнародного права держави зобов'язані вживати заходів для скорочення пропозиції та попиту на контрольовані речовини. При цьому вони мають забезпечити, щоб ці зусилля гармонійно поєднувалися із зобов'язаннями щодо забезпечення наявності достатньої кількості контрольованих речовин для медичних цілей і щоб такі заходи поєднувалися із зобов'язаннями держав у галузі прав людини.

У більшості зарубіжних країн з усталеними демократичними формами правління діє ефективна система державних контрольних органів – як парламентських, так і урядових – задля забезпечення протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Наприклад, в Японії, окрім органів наркополіції, функціонує Бюро з питань політики у сфері охорони здоров'я («The Health Policy Bureau»), яке підпорядковується Міністерству охорони здоров'я праці та добробуту Японії й займається в основному моніторингом наркоситуації і пропагандою превентивних заходів. У структурі МОЗ Японії функціонує також Бюро фармацевтичної та харчової безпеки («The Pharmaceutical and Food Safety Bureau»), до складу якого входить Відділ відповідності та боротьби з наркотиками («Compliance and Narcotics Division»), який має також контрольні функції щодо випробування й державної сертифікації, якості лікарських наркотичних засобів та їх реклами і здійснює контрольні заходи за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, конопі, опію й стимуляторів [5, с. 73].

У таких країнах, як Малайзія, Іран, Пакистан, Туреччина, Китай, Таїланд, Нігерія, Єгипет культивується надзвичайно жорсткий підхід

до встановлення кримінальної відповідальності за розповсюдження, контрабанду, навіть споживання наркотиків. Наприклад, в КНР встановлено кримінальну відповідальність за контрабанду наркотиків (ст. 347 КК КНР) незалежно від їх кількості. За наявності певних кваліфікуючих обставин покарання може бути у виді позбавлення волі на строк до п'ятнадцяти років, довічного позбавлення волі із конфіскацією майна або смертної кари [4].

Цікавим прикладом для України в протидії незаконному обігу наркотичних засобів є політика Австрії, яка передбачає цілий ряд заходів, що здійснюються різними державними та недержавними організаціями та, у першу чергу, спрямовані на попередження наркоманії, що відображається в принципі «Терапія замість покарання для наркозалежних людей». Основними цілями стратегічної політики Австрії у сфері протидії нарко- та іншим видам залежності є: мінімізація негативних наслідків вживання психотропних та наркотичних речовин шляхом проведення превентивних заходів та заходів із повернення наркозалежного до нормального життя (консультування, терапія, реабілітація, соціальна та професійна реінтеграція); забезпечення спрямованості соціальної системи та системи охорони здоров'я на потреби залежних людей, в тому числі осіб із хронічною залежністю (концепція людина в центрі стратегічної політики з протидії наркозалежності); піклування про зміцнення здоров'я залежних людей та збереження їх зв'язку з суспільним життям; надання можливості наркозалежним особам вести самостійне та осмислене життя шляхом інтеграції та реінтеграції на ринку праці, а також здійснення заходів, спрямованих на нормальне співіснування наркозалежних з іншими соціальними верствами.

Що стосується Нідерландів, то в суспільній свідомості населення багатьох країн панує думка, що там повна легалізація наркотиків. Адже в Нідерландах прийнято особливу політику щодо наркотичних речовин, в основу якої покладено наступні принципи: декриміналізація наркотиків, відповідно до якої вживання наркотичних речовин є проблемою громадської охорони здоров'я, а не злочином; їх регуляція «опіумним законом», в якому передбачено чіткий поділ наркотиків на важкі й легкі та різницю між караним або некараним вживанням заборонених речовин. Так, вживання, обіг, виготовлення, продаж і ввезення в країну наркотиків зі списку важких о законом і карається, а зберігання і вживання легких наркотиків, незважаючи на нелегальність, в деяких випадках зовсім не карається і вважається не злочином, а проступком. Разом з тим, це зовсім не означає, що обіг легких наркотиків пущений на самоплив, він перебуває під контролем держави [1, с. 84].

Відповідно до листа Міністерства охорони здоров'я України від 11.01.2021 № 572/0/1-21 щодо вивчення європейського досвіду з питань підходів до профілактики вживання психоактивних речовин, співробітниками Державної установи «Центр психічного здоров'я і моніторингу наркотиків та алкоголю Міністерства охорони здоров'я України» здійснено неофіційний переклад нового видання «Міжнародних стандартів з профілактики вживання наркотиків», розроблених управлінням ООН з наркотиків і злочинності спільно з Всесвітньою організацією охорони здоров'я. Дані стандарти, містять заходи і стратегії, які були визнані ефективними на підставі наукових даних щодо профілактики вживання психоактивних речовин і можуть служити основою ефективної української національної системи профілактики вживання психоактивних речовин, орієнтованої на здоров'я [2].

Отже, проаналізувавши зарубіжний досвід протидії поширенню наркоманії, можна дійти висновків, що підходи держав світу щодо запобігання та протидії наркоманії докорінно відрізняються одна від одної: від заборони вживання, дискримінації та стигматизації наркоспоживачів, масових арештів та засудження до смертної кари до легалізації вживання наркотичних засобів, створення системи ліцензування наркотичних речовин для легальних споживачів тощо. З врахуванням особливостей вітчизняної практики зарубіжний досвід може бути використаний щодо вдосконалення механізмів протидії наркоманії, планування, розробки та запровадження конкретних заходів та програм.

Література:

1. Лужецька Н. А. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо запобігання та протидії наркоманії. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 1 (69). С. 81–86.
2. Міжнародні стандарти з профілактики вживання наркотиків. Друге оновлене видання. URL: https://docs.google.com/document/d/1CM1dBgw2zJZnKDcwBPPW-Rp3FzBWWJ2X2cJb1ygz_iI/edit.
3. Таран О. С. Стратегічна політика Австрії у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів. *Основні напрями та проблеми протидії наркоманії* : матеріали круглого столу. (Київ, 6 лют. 2017 р.). Івано-Франківськ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 58–60.
4. Філіппов С. О. Протидія контрабанді наркотиків у США. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 152–159.

5. Ярмакі В. Х. Протидія незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів : досвід зарубіжних країн. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 70–74.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-177-0-11>

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР ПАНДЕМІЇ COVID-19: ПРОБЛЕМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В НІДЕРЛАНДАХ

Марутян К. К.

*аспірантка кафедри глобальної та національної безпеки
Навчально-наукового інституту публічного управління
та державної служби*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Більшість кризових явищ, які спіткали світ за останні роки, від кліматичних змін до пандемії COVID-19 стали викликом для соціальної безпеки громадян та мали своє відображення у зростанні рівня насильства, агресії та антигромадської поведінки.

Протягом кількох днів після встановлення карантину та запровадження обмежувальних заходів у зв'язку з пандемією COVID-19, соціальні служби по всьому світу стали повідомляти про збільшення кількості запитів від жертв домашнього насильства щодо підтримки та допомоги, включаючи послуги з консультування жертв, юридичний супровід та розробку плану безпеки.

Аргументовані факти сплеску домашнього насильства у 2021 році наводить Nisa Homes, тимчасовий будинок для жінок і дітей-мусульманок та іммігрантів, розташований у районі Великого Торонто та Онтаріо (Канада). Таки випадки фіксувалися також у Віндзорі (Великобританія) та Британській Колумбії. За даними благодійної організації, кількість дзвінків за кілька місяців 2021 року збільшилася вдвічі – з 200 дзвінків до 400.

У відповідь на таке зростання в різних країнах світу почали з'являтися урядові та неурядові ініціативи, спрямовані на підвищення суспільної поінформованості про різноманітні форми насильства, шляхи та способи розв'язання проблем, пов'язаних з домашнім насильством на тлі соціальних криз різного характеру.